Lietas arhīva Nr. C-3264-18/6
ECLI:LV:KURT:2018:1207.C69326418.3.S

S P R I E D U M S
LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
Liepājā 2018.gada 7.decembrī

Kurzemes rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis A.Lapiņš
ar sekretāri D.Majuru
izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu /pers. D/ prasībā pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu piedziņu.

Aprakstošā daļa

2018.gada 1.oktobrī prasītāja /pers. D/ tiesā cēla prasību pret atbildētāju /pers. E/ par uzturlīdzekļu piedziņu EUR 250 apmērā ik mēnesi, pamatojoties uz Civillikuma 177., 179.pantu.

Prasības pieteikumā norādīts, ka 2012.gada 6.septembrī ir dzimusi /pers. F/, kura ir nepilngadīga, atrodas prasītājas audzināšanā un apgādībā. Uzturēšanas izdevumi sastāv no regulāriem izdevumiem par bērna pārtiku, apģērbu, veselības aprūpi un izglītošanu. Vecāku pienākums ir nodrošināt ne tikai bērna pamatvajadzības - pārtiku un apģērbu, bet tiem jārūpējas arī par bērna audzināšanu, interešu attīstību un spēju izkopšanu, sagatavojot bērnu patstāvīgai dzīvei sabiedrībā. Ņemot vērā, ka šobrīd daudzas lietas, it īpaši dažādi interešu un valodas pulciņi, ārpusskolas izglītība utt. nav bezmaksas, vecākiem arī šiem pasākumiem tomēr būtu jāatvēl līdzekļi, ja bērns izrāda interesi un spējas attiecīgajā jomā. Bez tam jāņem vērā, ka uzturlīdzekļu došanas pienākums ir ilgstošs process un bērns šajā vecuma posmā strauji attīstās (izaug), un meita tūlīt uzsāks skolas gaitas, tādēļ uzturlīdzekļu summā ir ietverti tuvākajā nākotnē nepieciešamie izdevumi.

Dzīves novērojumi rāda, ka bieži vien tas vecāks, kas ikdienā audzina bērnu, tērē daudz vairāk līdzekļu nekā vecāks, kurš tikai maksā uzturlīdzekļus, bet ne visos gadījumos to ir iespējams skrupulozi pierādīt. Lai arī Civilprocesa likuma 93. panta pirmajā daļā noteikts, ka katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus, prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība; atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotība. Jautājumos, kas skar bērnu tiesības, likumā noteiktais sacīkstes princips nevarētu būt, bet vērtējams no vispārējā principa, kas nostiprināts Satversmes 1.pantā, no kā izriet personas tiesības uz taisnīgu tiesu.

Atbildētājs ienākumus gūst darbā celtniecības firmā Zviedrijā, kā arī saskaņā ar Uzņēmumu reģistra datiem, viņš ir vairāku firmu līdzīpašnieks, un viņam pieder gan automašīna, gan nekustamie īpašumi, t.sk., dzīvoklis /adrese/, kuru apmaksā prasītāja, jo tur dzīvo kopā ar pušu kopējo bērnu. Atbildētājs labprātīgi maksā uzturlīdzekļus valsts noteiktajā minimālajā, tādēļ uzturlīdzekļus lūgts piedzīt no atbildētāja EUR 250 apmērā ik mēnesi.

Atbildētājs, kā paredzēts Civilprocesa likuma 148.pantā, paskaidrojumus ir sniedzis (lietas 37.lapa) norādot, ka meitas uzturam maksājot uzturlīdzekļus gan EUR 150, gan EUR 111, gan EUR 120 apmērā. Papildus jūlijā pārskaitījis EUR 100 meitas kristībām. Bez tam rūpējoties par meitu, nodrošina viņu ar dzīves vietu - prasītāja ar meitu dzīvo viņam piederošā dzīvokļa īpašumā, prasītājai īres maksa par viņam piederošā dzīvokļa īpašuma lietošanu netiek prasīta. No sava īpašuma nekādu labu negūstot, vienīgi ir papildus izdevumi - nekustamā īpašuma nodoklis EUR 32 apmērā. Bez tam viņš apmaksājot meitas angļu valodas nodarbības EUR 154 apmērā, sedzot arī vasaras nometnes izdevumus EUR 65 apmērā, kā arī no augusta maksājot par meitas rokas pulksteni - telefonu EUR 6 mēnesī. Labprātīgi piedaloties meitas aprūpē, vedot pie zobārsta, kā arī sedzot pirmskolas izglītības iestādes rīkoto pasākumu izdevumus un izmaksas par deju nodarbībām. Uzskatīja, ka meitas ikmēneša izdevumi nesastāda EUR 530, bet gan vidēji EUR 300 mēnesī. Prasības pieteikumam pievienotajā aprēķinā nepareizi norādīti meitas iespējamie izdevumi, un to apmērs neatbilst prasības pieteikumam pievienotiem pierādījumiem un faktiskiem izdevumiem. Faktiskie meitas izdevumi mēnesī ir: TV, internets, telefons EUR 9, elektrība EUR 4, transports EUR 10, dzīves vietas apsaimniekošanas maksa un maksa par komunāliem pakalpojumiem EUR 30, apģērbs EUR 50, apavi EUR 25, pārtika EUR 100, higiēnas preces EUR 10, neplānotie izdevumi EUR 10, veselības EUR 20 un ārpusskolas nodarbības EUR 30, kopā EUR 298 apmērā. Ņemot vērā, ka abu vecāku pienākums ir uzturēt bērnu, tad atbildētāja daļa sastādot EUR 150, ko arī labprātīgi maksājot.

Prasītāja pārstāve /pers. G/ prasību uzturēja un paskaidroja, ka bērna uzturam nepieciešami lielāki uzturlīdzekļi kā līdz šim tēvs maksāja, jo bērns nodarbojas, gan ar dejām, gan basketbolu. Uzskatīja, ka bērnam ir nepieciešami visi sarakstā uzskaitītie izdevumi un vēl dažādi izdevumi, kurus nav iespējams vienmēr izrēķināt. Bērnam nepieciešami arī ortopēdiskie apavi. Atbildētāja vidējie ienākumi ir ap EUR 900 pēc nodokļu nomaksas, viņam ir 5 oficiālas darba vietas, 2 nekustamie īpašumi, līdz ar to viņš neatbilst tās personas statusam, kura var maksāt tikai EUR 150 mēnesī. Prasītājas vidējie ienākumi ir ap EUR 300 mēnesī, kas ir trīs reizes mazāki kā atbildētājam. Bērns dzīvo pie mātes, īstenojot saskarsmi arī ar tēvu. Atzina, ka tēvs ar vienreizējiem maksājumiem arī piedalās bērna uztura nodrošināšanā, papildus ikmēneša maksājumiem EUR 150 apmērā.

Atbildētāja pārstāve /pers. H/ prasību atzina daļēji un paskaidroja, ka **n**epiekrītot, ka likumdevējs bērnu uzturlīdzekļu

apjomam būtu noteicis jebkuru summu, izvērtējot tikai vecāku mantisko stāvokli. Tādēļ aprēķinā tiek apstrīdētas vairākas pozīcijas kā, piemēram, lietā nav pierādījumu par elektrības maksājumiem EUR 60 mēnesī, par TV un internetu, lietā kā pierādījums pievienots EUR 9, nevis EUR 30. Pozīcija "transporta izdevumi" nav skaidra, jo bērns mācās pirmskolas izglītības iestādē, un tā atrodas pie mājām. Uzskatīja, ka uzturlīdzekļu summa EUR 150 mēnesī ir pietiekama, ņemot vērā patreizējo bērna vecumu un vajadzības.

Motīvu daļa

Pārbaudot un novērtējot lietā iegūtos pierādījumus, noklausoties paskaidrojumu, tiesa atzīst prasību par daļēji pamatotu un apmierināmu.

2012.gada 6.septembrī dzimusi /pers. F/, kuras dzimšanas apliecībā (lietas 7.lapa) puses ierakstītas par bērna vecākiem. Lietā nav strīda par to, ka meita dzīvo pie mātes, un viņa veic visus ar bērna ikdienas aprūpi saistītos pienākumus.

No prasītājas iesniegtā izdevumu aprēķina (lietas 6.lapa) izriet, ka prasītājai izdevumi bērna uzturēšanai, kas sadalāmi uz 2 vecākiem mēnesī, ir EUR 530 apmērā. Lai noteiktu piedzenamo uzturlīdzekļu apmēru, tiesai, izvērtējot lietā esošos pierādījumus kopsakarā ar pušu paskaidrojumiem, ir:

- jānoskaidro, kāda ir bērna uzturam nepieciešamā summa, lai vislabāk nodrošinātu bērna intereses;
- jāizvērtē vecāku mantas stāvoklis un spēja šādu summu segt (vecākiem bērni jāapgādā atbilstoši katra ienākumiem un mantas stāvoklim);
- bērna uzturam noteiktā summa jāsadala proporcionāli katra vecāka mantiskajam stāvoklim, ievērojot katra vecāka ieguldījumu bērna uzturēšanai. *(skat. Augstākās tiesas Senāta 2012.gada 28.septembra spriedums lietā nr. SKC 1024, 7.punkts)*.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10.panta pirmā daļa nosaka, ka bērnam ir tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību, katram bērnam ir jāsaņem atbilstošs uzturs, apģērbs un pajumte.

Civillikuma 178.[1] pants nosaka, ja vecāki dzīvo šķirti, vecāku kopīga aizgādība turpinās. Ikdienas aizgādību īsteno tas no vecākiem, pie kura bērns dzīvo.

Civillikuma 179.pants nosaka, ka vecāku pienākums ir samērā ar viņu mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt.

Pienākums gādāt par bērna uzturēšanu neizbeidzas, ja bērns nedzīvo kopā ar vienu no vecākiem vai abiem vecākiem.

Minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kuru bērnam nodrošināt ir pienākums katram no vecākiem neatkarīgi no viņa mantas stāvokļa, nosaka Ministru kabinets, ņemot vērā valstī noteikto iztikas minimumu un bērna vecumu.

Prasītāja par savu materiālo stāvokli ir iesniegusi izziņu, ka viņa strādā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā un saņem darba algu EUR 704,53 (lietas 8.lapa). Savukārt, atbildētājs strādā SIA "/nosaukums/", SIA „/nosaukums A/", SIA "/nosaukums B/", SIA "/nosaukums C/" un SIA "/nosaukums D/", un viņa ienākumi bijuši EUR 440 apmērā (lietas 32.lapa). Tiesas ieskatā, ņemot vērā, ka abiem vecākiem jāpiedalās bērna uzturēšanā, prasības summa EUR 250 mēnesī tikai no tēva ir pārāk liela, jo ar iesniegto aprēķinu lietā nepierādās prasītās summas pamatotība (lietas 6.lapa).

Civilprocesa likuma 93.panta pirmā daļa noteic, ka katrai pusei jāpierāda tie fakti, ar kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība. Atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotība.

No minētās normas izriet vispārīgais pierādīšanas princips, proti, kurš izsaka apgalvojumu, tas pats arī to pierāda.

Juridiskajā literatūrā atzīts, ka šajā normā ietverts svarīgs princips, kas neļauj pieteikt un uzturēt tiesā prasījumus vai iebildumus bez pienācīgas argumentācijas un bez pierādījumiem. [..]. Tiesas konsekventi ievēro noteikumu, ka prasītājam nepietiek izvirzīt prasījumu, bet tas arī jāpamato. Tāpat arī atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotība. Šis uzdevums nav viegls, tāpēc jau no romiešu tiesībām tas ieguvis apzīmējumu – pierādīšanas nasta (*lat. – onus probandi*) (*sk. Civilprocesa likuma komentāri I.daļa (1.-28.nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 328.lp.*) *(sk. Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2016.gada 30.decembra spriedumu lietā SKC-328)*.

Šādos apstākļos tiesa atzīst par pamatotiem atbildētāja iebildumus attiecībā par elektrībai, TV, internetu un telefonu, transporta izdevumiem, apsaimniekošanas maksu un komunālo pakalpojumu, apģērbu, apavu, higiēnu preču, neplānoto izdevumu un veselības apdrošināšanu, kopsummā EUR 203, nepieciešamiem ik mēneša izdevumiem summa ir proporcionāli samazināma, jo lietā nav pierādījumu, ka prasītāja mēnesī šādu summu priekš bērna izlietotu, un loģiski šie izdevumi tik lielā apmērā būtu vitāli nepieciešami bērnam. Tiesa arī ņem vērā, ka prasītāja nemaksā īres maksu un nekustamā īpašuma nodokli par atbildētāja dzīvokli, kurā viņa dzīvo, jo par to maksā atbildētājs. Tādēļ minētie dzīves vietas apsaimniekošanas izdevumi aprēķinā norādīti bez jebkāda tiesiska pamatojuma.

Tiesa arī ņem vērā, ka pilnīgi visus bērna izdevumus aprēķinā nav iespējams ietvert, un bērna audzināšanas un aprūpes gaitā var rasties papildus neparedzēti izdevumi, tāpat tiesa norāda, ka izdevumi tam vecākam, kurš ikdienā rūpējas par bērnu un audzina to, vienmēr ir lielāki, pretēji tam vecākam, kurš ar bērnu pavada mazāk vai vispār nepavada laiku.

Tiesa atzīst, ka prasītājas aprēķins ir sastādīts, ievērojot bērna vajadzības, lai nodrošinātu meitas pilnvērtīgu attīstību, taču, norādot izdevumu apmēru, prasītāja nav ņēmusi vērā bērna vajadzībām nepieciešamo uzturlīdzekļu summu. Līdz ar to, izvērtējot atbildētāja materiālo stāvokli, viņam sava bērna uzturam jāmaksā uzturlīdzekļi ik mēnesi EUR 170 apmērā, sākot no 2018.gada 1.oktobra līdz bērna pilngadībai.

Šo summu tiesa atzīst par samērīgu un taisnīgu atbilstošu gan abu vecāku mantiskajam stāvoklim un spējām, gan arī

nepilngadīgā bērna interesēm un vajadzībām. Likumdevējs nav imperatīvi noteicis, ka bērna uzturam nepieciešamie līdzekļi ir jādala vienādās daļās, bet ir noteicis solidaritātes principu, ka bērna uzturēšanā ar lielākiem līdzekļiem piedalās tas vecāks, kura mantiskais stāvoklis ir labāks. Šobrīd abi vecāki, ievērojot viņu mantisko stāvokli, spēj vienādās daļās bērna uzturam nodrošināt nepieciešamos līdzekļus.

Uzturlīdzekļi tiesas noteiktajā apmērā atbilstoši judikatūrai, kas izveidojusies attiecībā uz Civillikuma normas par vecāku pienākumu gādāt par bērnu uzturēšanu tulkojumu (*skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2007.gada 29.augusta spriedumu lietā Nr.SKC-556*), piedzenami no prasības iesniegšanas dienas tiesā, jo ar prasības celšanas brīdi prasītāja saskaņā ar Civilprocesa likuma 1.pantu uzsākusi savu ar likumu garantēto civilo tiesību aizsardzības realizāciju.

Tiesa atzīst, ka, atbilstoši Civilprocesa likuma 205.panta pirmās daļas 1.punktam, spriedums izpildāms nekavējoties, ņemot vērā, ka uzturlīdzekļu piedziņa skar bērna materiālās intereses [..], savukārt, saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.pantu, bērna intereses ir prioritāras.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta pirmo daļu no atbildētāja par labu valstij piedzenama valsts nodeva EUR 306 un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi EUR 1,51 par pavēstu piegādāšanu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 189., 193., 199., 204.[1] pantu, tiesa

n o s p r i e d a

prasību apmierināt daļēji un piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. D/, personas kods /personas kods/, uzturlīdzekļus nepilngadīgās /pers. F/, personas kods /personas kods/, uzturam ik mēnesi EUR 170 (viens simts septiņdesmit *euro*) apmērā, sākot no 2018.gada 1.oktobra līdz bērna pilngadībai, maksājumus veicot kontā /konta numurs/, bet pārējā daļā prasību noraidīt.

Noteikt, ka spriedums par uzturlīdzekļu piedziņu izpildāms nekavējoties.

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, par labu valstij valsts nodevu EUR 306 (trīs simti seši *euro*) un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus EUR 1,51 (viens *euro* un piecdesmit viens cents) apmērā.

Valsts nodeva iemaksājama - saņēmējs: Valsts kase; NMR 90000050138; Konta Nr.LV55TREL1060190911200; BIC kods TRELLV22; Valsts nodeva. Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi iemaksājami - saņēmējs: Tiesu administrācija Mūkusalas iela 41b, Rīga; NMR 90001672316; saņēmēja iestāde: Valsts kase BIC kods TRELLV22; Konta Nr.LV51TREL2190458019000; maksājuma mērķis – kods 21499, procesa dalībnieka personas dati.

Sprieduma labprātīgas izpildes termiņš tiesas izdevumu daļā ir desmit dienas no tā spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā divdesmit dienu laikā Kurzemes apgabaltiesā, sūdzību iesniedzot Kurzemes rajona tiesā.

Tiesnesis A.Lapiņš